

POSUDZOVANIE

*Preložila p. Eva Kaušitzová z knihy "Talking about beardie..."
slečny K. Suzanne Mourhause/GB chov. stanica Willowmead*

Rozhodovanie môže byť fascinujúca, hoci veľmi ťažká práca. Tak sa vráťme na začiatok, lebo práve tam sa to začína, omnoho skôr, ako sa vám len prisní, že by ste sa mohli stať rozhodcom.

Štandard plemena je vašou bibliou a ešte skôr než začnete vystavovať, musíte sa naučiť interpretovať štandard. Nedávno mi istá osoba povedala: "Teším sa na moje prvé rozhodcovské pôsobenie. Je to dosť ľahké, umiestnite psov, ktorí už veľa krát vyhrali, vtedy sa nemôžete pomýliť." Toto nie je rozhodovanie, každý hlupák dokáže umiestniť predchádzajúcich víťazov. Stať sa dobrým rozhodcom vyžaduje roky štúdia psov vo výstavnom kruhu a mimo neho, pomalé spoznávanie telesnej konštrukcie a pohybov, je potrebné naučiť sa oceňovať dobré a zlé vady, vypracovať si vlastný rebríček väd a do akej miery každá vada oslabí pracovnú schopnosť psa.

Vždy majte na pamäti, že beardies sú pracovní psi, nie maznáčikovia či hračky, musia si udržať atribúty, ktoré z neho urobili to, čím je - veľmi inteligentné pracovné zviera, ktoré je schopné ísť celý deň bez toho, aby sa unavilo. Nikdy nesmiete stratiť toto nádherné zviera, ktoré sa k nám dostalo počas niekoľkých storočí a generácií opatrného šľachtenia na získanie najlepšieho psa individuálne, snažte sa sledovať, ako zapadá do štandardu.

Je niekoľko typov beardie, takže sa musíte rozhodnúť, ktorý typ podľa vás najlepšie reprezentuje to, ako vy interpretujete štandard. Nikdy, nikdy sa nepomýľte v rozhodovaní, ináč sa dostanete do riadneho zmätku. Bola som svedkom, ako sa niekoľko rozhodcov pomýlilo v rozhodovaní, a je to otrasné. Všetci pozerajú a nechápu, čo sa to ten rozhodca snaží robiť, keďže vždy skončia s úplne zmiešaným vrecom

rozličných psích typov.

Môžete vidieť typ v kruhu a pokiaľ nedokázate tieto typy rozlíšiť, nie ste pripravený ani len myslieť na rozhodovanie. Rozhodnite sa, ktorý typ považujete za správny, pozorujte pohyb psov a potom si urobte poradie tipov.. nezabudnite, že hodnotíte psov a nie ich majiteľov, čiže sa musíte naučiť úplne vylúčiť z vašej mysle osobu, čo je zvlášť náročné, ak ste začiatokník a poznáte pani X z vrcholovými úspechmi s potešením a pýchou jej srdca. Nikdy nemusíte prideliť tomu psovi prvé miesto, ak si ho nezasluhuje, ale zároveň ho nikdy nemusíte

spustiť na tretie alebo štvrté miesto z dôvodu, že patrí pani X a ona vždy chce vyhrať, takže vy budete múdry a uznáte za lepších psov patriacich inému vystavovateľovi. Pani X sa pravdepodobne už tridsať rokov zaoberá chovom psov, naučila sa o nich správne starať a a vyberať šteniatka, snaží sa dostať zo psa čo najviac a vypracúva ho do dokonalosti, čiže sa určite nebude babrať s druhotriednym materiálom. Vystavovatelia - začiatčníci tiež dokážu chovať skutočných majstrov a naučiť sa starať a predvádzať rovnako dobre, takže si pamätajte, odstavte všetkých chovateľov a sústreďte sa na posudzovanie psov.

Jedna vec, ktorá môže byť skutočne klamlivá pri beardies je veľkosť, malý pes s pevnou postavou môže vyzeráť väčší ako je v skutočnosti a mierne kostnatý vysoký pes sa môže zdať menší, takže si cvičte zrak na správnu výšku a ak by vás to trápilo, vezmite si meradlo do kruhu. Veľmi ma znepokojuje, že beardies sa stávajú povážlivo väčšími ako je štandardných 53-56cm pre psov a pre sučky 51-53cm. Mne pripadalo skutočne veľmi užitočné, keď niekoľko psov, o ktorých by som priahala, že majú vyše 23 palcov, ľahko prešli popod palicu o 22 palcoch. A to som si vždy myslela, že mám dosť dobré oko na veľkosť.

Každý kladie väčší dôraz na určité črty psa, keď napríklad považuje tmavé oko jedného hodnoteného psa za dôležitejšie ako mierne balerínovské končatiny iného psa, ale práve toto robí rozhodovanie zaujímavým. Naučte sa čítať telesnú konštrukciu psa rukami práve tak ako očami - pri beardies vie múdro opatrovaná srst' zakryť množstvo chýb a múdry chovateľ nikdy nepostaví psa tak, aby bolo vidno jeho nedostatky, musíte si ich teda nájsť sami.

Rada idem do kruhu k zhromaždeným psom a získavam prvý dojem. Potom pošlem psov urobiť jedno, alebo dve kolá, psi sa dostanú do vystavovateľských podmienok a oni vedia, že sú tu na prácu, a tiež si môžete vytvoriť prvé dojmy z ich pohybu.

Nechajte si väčší odstup a utvorte si celkový dojem zo psa, obzrite si ho spredu, z boku a zozadu, potom pristúpte spredu ku psovi a kráčajte priamo k jeho hlave, nemaznajte sa s ním, neprihovárajte sa mu, iba mu jemne uchopte hlavu do rúk a začnite hodnotiť. Psi vedia vycítiť, či ste nervózní a čudujú sa prečo: "Je to niečo, čoho sa treba báť?" a niekedy ustúpia pred osobou, ktorá šíri nervozitu do celého okolia. Kým idem k psovi, vždy sa pýtam na jeho vek. Myslím, že toto je veľmi dôležité, lebo beardies sa môžu rozvíjať rôzne rýchlo, niektoré 6mesačné šteniatka vyzerajú ako slabé, iné až príliš dospelé, akoby mali už jedenásť mesiacov. Aj psi približne medzi 10 mesiacmi a 2 rokmi môžu byť na veľmi rozdielnom stupni vývoja, ale keď štvorročný pes má ľahké kosti a vyzerá ako dvojročný, to je vážny nedostatok, kdežto 11mesačný má ešte veľa času, aby sa rozvinul do správnej veľkosti a nemusí byť negatívne hodnotený ako štvorročný, ktorý sa už celkom určite výrazne nezlepší.

Neplížte sa ku psovi a nechmatnite mu náhle hlavu, keď mu stojíte pri pleciah, ako som to nedávno videla urobiť jedného rozhodcu, alebo dokonca horšie: schmatnúť ho zozadu a začať mu ohmatávať telo od stredu chrbta, čo je ďalší nežiadúci trik, ktorý praktizoval istý začínajúci rozhodca na jednom z mojich psov. Psi nemajú radi ani jeden z týchto prístupov skutočne to môže vyvieť z rovnováhy mladé šteňatá, ktoré práve začínajú svoju výstavnú kariéru a určite sa nebude páčiť vystavovateľom keď im rozrušíte psov.

Pamätajte si prosím, že šteňatá sú práve takéto a ja si myslím, že mladé šteňa sa má cítiť dobre na svojich úvodných výstavách, takže neodsudzujte ho, ak "pozdraví" ostatné šteňatá, zatiaľ čo ostatných z jeho triedy hodnotia a tí sa správajú uvedomele a ukazujú, že sa vedú ovládať. majte vždy na pamäti, že vaše šteňa má ešte veľa času na to, aby dozrelo a naučilo sa s právnemu chovaniu kruhu. Neprehliadala by som však nevhodné správanie staršieho psa, pretože majiteľ ho mal už naučiť ako na to.

Ja si potom prehladnem každého psa, ohmatám mu hlavu, prezriem uši, silu lebky, všimnem si farbu očí, tvar a polohu, pozriem na zuby, zhryz a stoličky, nahmatám a prezriem si silu a dĺžku papule. Potom sa zameriam na dĺžku krku, oblúk a sklon k plecu, nahmatám si uhol ramien a obzriem napnuté plecia. Pri skúmaní pliec si zároveň prezriem šírku v kohútiku, či je príliš široký, alebo úzky, ideálne je, ak sú lopatky vzdialené na šírku jedného prsta. Všimnite si šírku hrudníka medzi hrudnými končatinami, kosť a rovnosť končatín, a znovu sa zamerajte na predné nohy, či je pes skutočne rovný, alebo ho rovno postavil majiteľ. Zdvihnite mu prednú nohu a jemne pustite - keď bude mať nohu opäť na zemi, ukáže sa, či má balerínový postoj. Potom si obzriem hĺbku hrudníka a či má správny nezvyčajný tvar rebier, aký majú beardies mať, alebo má sudovité rebrá. Pokračujem prehliadkou hrudného koša, hmatom sledujem dĺžku bedier a dĺžku chvosta, ktorý by mal siahať aspoň po pätu. Ak ide o psa, prezrite mu semenníky, ktoré majú byť oba viditeľné v miešku. Potom sa venuje zadnej časti, či nemá kravský postoj, alebo iné nedostatky. Je dobré pevne, ale jemne mu stlačiť končatiny, lebo aj toto môže ukázať kravský postoj. zadné nohy majú zostať od päty nadol úplne rovné.

Niektorí psi stoja príliš vypnuto, takže ich horná línia sa posúva zo žiadanej úrovne, alebo vystrkuje zadok, alebo stojí s prednými nohami príliš vpredu. Na hornej línii zároveň pozorujem, či je pekná a vyrovnaná. Všetko toto sa dá urobiť za pár minút a mali by ste mať dobre cvičené oko a ruky. Videla som rozhodcov, ktorí mávali rukami po celom psovi a to viete, že ťažko mohli nahmatať niečo dôležité. A najviac nenávidím drsných rozhodcov. Určite strkaním a tlačením do psa nezistíte o jeho telesnej stavbe nič nové, myslím, že drsným zaobchádzaním nemôžete cítiť nič, a mala som mladé šteňatá, ktoré takúto rozhodcovia skutočne rozrušovali.

Jeden veľmi drsný rozhodca takmer natiahol krk úbohému mláďaťu, keď mu opakovane pozeral zuby. Keď sa skončila obhliadka psa, požiadam vystavovateľa, aby viedol psa do trojuholníka, potom rovno hore a dolu, aby som ohodnotila mechaniku pohybu, privrátený bok a predok keď idú bokom a pri návrate ku mne priamo pozorujem možné nedostatky. Ak je to iba malá trieda dajme tomu do 15, zvyčajne vyberiem psov, ktorí sú pekne vystretí. Do približne 25, rýchlo prehladam hlavy a obzriem si celého psa, prv než urobím konečný výber. Pri triedach s okolo 35-40 psami ich zvyčajne rozdelím do dvoch skupín - tí ktorí sa mi páčia, a í, na ktorých som našla priveľa chýb na to, aby som si to ešte rozmyslela. Keď mi v kruhu zostalo pár posledných, zvyknem ešte prezrieť konštrukciu a hlavy, potom ich pošlem znovu okolo kruhu, často podľa poradia.

Ak si všimnem niečo v pohybe sa mi nepáči tak ako predtým, môžem zmeniť poradie pre vyhlásením výsledkov.

Tak sa vráťme k tomu, ako sa učiť rozhodovať. **Prvá vec je dôkladne si prezrieť vlastného psa, jeho dobré a slabé stránky.** Chodievajte na výstavy a žiadajte skúsenejších ľudí, aby poukázali na výhody a nedostatky vášho psa, porozprávajte sa s inými vystavovateľmi, prečo sa ten a ten pes tak umiestnil a pomaly sa vaše oko naučí rozoznávať rozličné konštrukcie a dobré a zlé stránky každého psa. Väčšinou sú majitelia beardies len radi, keď pomôžu nováčikovi zaučiť sa.

Ak ste istý čas vystavovali a začali ste s vašimi psami vyhrávať, naučili ste sa, ako správne sa o psa starať

a prezentovať ho. Teraz si všimnite niekoľko vrhov šteniat. **Ak sa pozriete na vrh, ktorý patrí chovateľovi - vystavovateľovi**, na rozdiel od vrhu sučky chovanej doma pre radosť a zábavu, chovateľ už naučil šteňatá stáť na stole a preskúmať ich ako výstavných psov, aby zistil, ktoré šteňatá pôjdu ako nádejní súťažiaci a ktoré pre radosť a potešenie. Ľudia sú zvyčajne radi, ak ako začiatok poukážete na správnu konštrukciu a rôzne nedostatky šteniat. Pri beardie je veľkou výhodou, že 8 týždňové šteňa má stavbu tela takú ako ju bude mať v dospelosti. Ešte sa síce zmení medzi 10. týždňom a 6. mesiacom, ale už v tom 8. týždni s dá ľahko vrh pretriediť.

Ak sa vašej sučky nádejne darilo na výstavách a je dost' stará, môžete sa rozhodnúť, že budete mať prvý vrh. Toto je najlepší spôsob pre každého naučiť sa rozdielnu stavbu tela psov, lebo môžete stráviť hodiny hrou so šteňatami a pozeráť sa, nielen vidieť pekné uzlíky, pozorne si každého prezrite a venujte sa pohybu. To môže byť to najťažšie, lebo pri mladých šteňatách to vyzerá, že majú len dve rýchlosti - jednotný galop a úplné státie. Niekedy začnú klusať a vtedy musíte byť na správnom mieste, aby ste mohli ohodnotiť správny pohyb, ale máte aspoň 8 týždňov na pozeranie a učenie.

Je aj veľa kníh o vystavovaní a rozhodovaní, ktoré si môžete prečítať, a verte mi, čím viac čítate a učíte sa, tým viac zisťujete, že je ešte veľa toho na učenie. Mali by ste chovať a vystavovať aspoň 5 rokov, kým nazbierate dost' vedomostí, aby ste mohli začať premýšľať o rozhodovaní, ale medzičasom už môžete navštevovať školenia rozhodcov. Tu sa naučíte najviac a a strávite deň na fingovanej výstave, kde pár študentov bude prehliadať skupinu 6tich psov a potom ich umiestnia a vysvetlia prečo. Školitelia im potom povedia, kde urobili chybu, alebo im pográtujú k správnej poradiu.

Potom vás môžu zavolať rozhodovať na zábavnej malej výstave alebo súťaži. Mój miestny klub robí takúto súťaž raz do mesiaca a zvyčajne požiadajú jedného člena, aby bol rozhodcom. Toto môže byť prvá rozhodcovská skúsenosť. Sú súťaže, kde volajú budúcich a neskúsených rozhodcov a tí zabehajú im odovzdávajú skúsenosti, bez nátlaku, je to s humorom a nie príliš vážne.

Počas celého tohoto obdobia ste získavali priateľov a predstavovali ste sa svetu psov. Mnohí z nových známych organizujú malé výstavy, vedia že sa zaujímate o rozhodovanie a zavolajú vás rozhodovať jednu alebo dve triedy beardies. Na pocit, keď prvý raz vstúpite do stredu kruhu nikdy nezabudnete. Pamätajte si, že to robíte z radosť, tak sa psom plne venujte, nikdy nerozhodujte dopredu a cíťte sa pri tom dobre. Vždy buďte milý ku všetkým psom, trpezlivý so šteňatami a začínajúcimi majiteľmi, zdvorilý k vystavovateľom a dajte každému rovnakú šancu. Nikdy nezabudnite, že vystavovatelia zaplatili peknú sumu peňazí za vašu mienku a dali vám tú česť prehliadnuť si ich psov, takže nevychovanosť, hrubosť a zlé správanie nepatria k rozhodcovi psích výstav.

Ak ste odvedli dobrú prácu na vašom prvom rozhodcovskom podujatí, budú vás volať na iné malé súťaže a dajú vám viac tried. Ďalším krokom je väčšia oblastná výstava, kde môžete mať 6-8 tried so zmiešanými pohlaviami. Ak rozhodujete dlhší čas, zaradíte sa do zoznamu rozhodcov chovateľských klubov.

Vo všetkých európskych krajinách máte ohodnotiť každého psa, keď ho prezeráte, všetko spíše váš sekretár pri stolíku v kruhu. Všetky moje posudky spísali v angličtine a preložili ich, ak to potreboval vystavovateľ. Potom sa odovzdávajú všetkým vystavovateľom keď odchádzajú z kruhu. Každého psa musíte ohodnotiť buď ako výborný, veľmi dobrý, alebo dobrý.

Ešte musím spomenú jednu vec o hodnotení beardies. Často s stáva, že ak

sa narodí čierny pes s veľmi sýtym pigmentom, napr. okraje očí, pysky, ňufák, uvidíte v bielych oblastiach malé bodky rastúcich čiernych vlasov. Viac to vidno na šteňatách a ťažšie to vidieť na dospelých psoch, lebo dlhá biela srst' to maskuje. Prosím, neodsudzujte za to psov. Pastieri to vyhľadávajú ako znak dobre pracujúceho psa, zároveň s pigmentom na vrchnej časti papule a troma pevnými chlpmi vyrastajúcimi z malého pupenca pod bradou. Všetci psi majú tieto pupence, dva na každom líci a jeden pod. Pracovnú schopnosť ukazujú len chlčky pod bradou, nie na lícach, a musia byť tri, niemenej, nie viac.

Raz som stretla začínajúceho vystavovateľa, ktorý už išiel stiahnuť svoje šteňa z výstavného kruhu kvôli čiernym bodkám v srsti. Podarilo s mi ho odhovoriť. Keď pes vyrástol, darilo s mu, ale niektorí rozhodcovia, ktorí majú ďaleko od tých vzdelaných, ho odsudzovali za to, čo je veľmi žiadané. **Ja verím, že máme urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme udržali pracovnú schopnosť beardies medzi jeho charakteristickými črtami,** práve tak ako mať z neho priateľa a verného spoločníka, zabávať s ním pri vystavovaní a cvičení.

K. Suzanne Mourhouse kennel Willowmead